

2019-05-28
SIS-remiss 18245

SIS Swedish Standards Institute
Remissvar
Viveka Odlén
Box 45443
104 31 STOCKHOLM
viveka.odlen@sis.se

SIS/TK 598, Areamätning och funktionsplanering i byggnader Sveriges Byggindustriers svar på SIS-remiss 18245 avseende ftSS 914221

Sveriges Byggindustrier är de enskilda byggföretagens bransch- och arbetsgivarorganisation och organiserar cirka 3 600 bygg-, anläggnings- och specialföretag. Sveriges Byggindustrier har tagit del av SIS-remiss 18245 avseende ftSS 91 42 21 och framför härmed följande synpunkter.

1) Allmänt om revideringsprocessen och remissförfarandet

SS 91 42 21, Byggnadsutformning – Bostäder – Invändiga mått, har stor betydelse för många av Sveriges Byggindustriers medlemsföretag. Detta inte minst då standarden hänvisar till ett flertal föreskrifter i BBR, som därigenom i praktiken blir tvingande. Den nu gällande standarden SS 91 42 21:2006 kan med fog anses vara hämmande för bostadsutvecklingen. En revidering och uppdatering av standarden är positiv och Sveriges Byggindustrier välkomnar att SIS nu har initierat ett sådant arbete.

Sveriges Byggindustrier menar att SIS måste ta särskild hänsyn till vikten av den berörda standarden under revideringsprocessen. Remissförfarandet skulle underlättas om SIS tillhandahöll information om vilka ändringar som föreslås: Exempelvis i den nu gällande SS 91 42 21:2006 (utgåva 5), där det under rubriken "Orientering" anges vilka ändringar som gjorts i förhållande till den tidigare utgåva 4.

Sveriges Byggindustrier hade velat se en konsekvensutredning, liknande sådana som t ex Boverket gör i samband med ändringar i BBR. Det saknas också dokumenterade motiveringar till de ändringar som föreslås. Slutligen menar Sveriges Byggindustrier att SIS inte tagit tillräckligt ansvar för att den tekniska kommitté som svarat för arbetet har en sammansättning som speglar de intressegrupper som berörs av standarden, samt relevant kompetens för att kunna förstå och korrekt analysera konsekvenserna av förslagen. Sveriges Byggindustrier ställer sig starkt frågande till systemet att låta deltagandet i en teknisk kommitté vara öppet för envar mot en avgift.

Det pågår för närvarande en dialog mellan SIS, byggsektorn och Boverket, där Boverket har lyft frågan om att lägga ett större ansvar för regelutformning på andra aktörer, såsom exempelvis SIS eller Svensk Byggtjänst. Mot denna bakgrund ser vi revideringsprocessen och remissförfarandet för SS 91 42 21 som ett varnande exempel.

2) Synpunkter på de föreslagna ändringarna

Sveriges Byggindustrier gör bedömningen att de föreslagna ändringarna är så pass omfattande att den föreskrivna remisstiden eller den föreskrivna kommentarsblanketten inte medger de analyser som krävs för att kunna lämna heltäckande kommentarer. Vi har därför valt att lämna synpunkter på en mer generell nivå, kompletterat med exemplifieringar på en mer detaljerad nivå.

Den nu gällande SS 91 42 21:2006 har varit i kraft i ett antal år. Sveriges Byggindustrier välkomnar att den har genomgått en översyn med hänsyn till nu gällande föreskrifter, regelverk samt förändrade praktiska realiteter. Detta gäller exempelvis att bostad om högst 40 m² utgår som kategori, att "tjock-TV:n" ersätts av vägghängd TV samt att utrymme för matplats i en-personsbostad minskat.

Det kan dock noteras att flertalet av de föreslagna ändringarna skulle leda till ökade bostadsytor och därmed ökade kostnader och i förlängningen dyrare bostäder. Sveriges Byggindustrier strävar efter en hög och jämn byggtakt, och att fler personer som idag står utanför bostadsmarknaden ska kunna ha råd att skaffa sig en första bostad. Sveriges Byggindustriers medlemsföretag strävar därför efter att minska överflödigt yta och att skapa effektiva och smarta lösningar. Många av de föreslagna ändringarna går emot denna strävan: Ett ökat rumsmått innebär normalt att en lägenhetsavskiljande vägg eller yttervägg flyttas ut och i förlängningen medför en ökad bostadsarea och bruttoarea. Ett ökat funktionsmått får inte endast lokal påverkan, utan påverkar hela byggnaden, som blir dyrare att bygga.

Flertalet ändringar motiveras av ett bedömt eller upplevt behov av ökad tillgänglighet för personer med funktionsvariationer. Sveriges Byggindustrier motsätter sig inte detta, men noterar att perspektivet ekonomisk tillgänglighet helt saknas i revideringsarbetet. Det saknas också dokumenterade konsekvensanalyser eller förklaringar till de föreslagna ändringarna. Detta är särskilt viktigt för ändringar som får stora ekonomiska konsekvenser. Att införa sådana ändringar måste göras med stor försiktighet och motiveras noggrant och väl.

Några av de ändringar i ftSS 9142 21 som påverkar den ekonomiska tillgängligheten och som vi vill peka på här är:

- Förslaget att våningsplanet utanför hiss ges samma djup som hisskorgen. I detta fall hänvisar ftSS 91 42 21 vidare till en annan standard, SS ISO-4190:1-2015, som inte refereras till i BBR. I SS-EN 4190:1-2015, 4.3.2 "Class I lifts particularly for residential buildings" anges i sista stycket, översatt till svenska, att "våningsplanet bör (should) vara lika djupt som hisskorgens längd. Dock ska (shall) våningsplanets djup vara minst 1500 mm för hissar för personer med funktionsvariationer (disabilities)". I ftSS 91 42 21 anges att "enligt SS 9190:1-2015 ska våningsplanet vara lika djupt som hisskorgens längd". Intrycket är att ftSS 91 42 21 i sin tolkning går längre än vad som faktiskt anges i SS-EN 9140:1-2015. Har denna referens till SS ISO 4190:1-2015, och den tolkning som gjorts, förankrats hos Boverket? Detta förslag ökar djupet på många våningsplan med ca 0,5 m. I kombination med genomgångshiss resulterar det sannolikt i en utbyggnad av trapphuset i entréplan vilket är fördyrande och kräver förgårdsmark.
- Förslaget att mått mellan wc och vägg i våtrum ökar från 1100 mm till 1200 mm respektive 1300 mm vid vikbar respektive fast duschskärm.
- Förslaget att arean som krävs för sängplats med tillgång för hjälpare på sängens bortre sida ökar från 2,7 x 2,7 m till 2,9 x 3,0 m.
- Förslaget att betjäningsarean kring parsäng i tvåpersonssovrum ökar från 3,0 x 3,7 m till 3,0 x 3,9 m.

- Förslaget att BBR:s formulering kring inredningslängd för matlagning i bostäder under 35 m² ökar från 1,4 m (för studerande) respektive 1,8 m (för övriga) till 2,0 m respektive 3,0 m, då det även omfattar högskåp och kyl/frys.

För några av förslagen ovan verkar kommittén luta sig mot Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Sveriges Bygginstrumenter vill framhålla att i nyligen avslutad remiss från Arbetsmiljöverket på förslag till uppdatering av AFS 2009:2 med tillhörande konsekvensutredning förtydligar Arbetsmiljöverket att bostäder *inte* inkluderas i föreskriftens omfattning. Arbetsmiljöverkets föreskrifter är alltså inte tillämpliga på bostäder, varför SS 91 42 21 ska bör anpassas därefter.

Ett av Sveriges Bygginstrumenters medlemsföretag har tillämpat de nya förslagen på ett befintligt projekt i programskedet och funnit att bostadsarean ökade med 0,6 - 2,3 m² i lägenheter om 1 – 4 rum och kök. Detta ökade i sin tur bruttoarean per våningsplan med cirka 7 m², och den totala ökningen blev ca 30 m² i för det aktuella fyrvåningshuset. Ytterligare ett medlemsföretag gav en arkitekt i uppdrag att tillämpa de nya förslagen på en tvårumslägenhet i ett nyligen uppfört flerbostadshus. Resultatet blev att ytan ökade från 56 till 62 m².

Ändringarna leder till ett fördyrat byggande, vilket i förlängningen kommer att övervältras på bostadskonsumenter.

Sveriges Bygginstrumenter har flera medlemsföretag som investerat kapital i industriellt byggande och som larmat om att de föreslagna förändringarna innebär stora problem. De industriella byggarna prefabricerar bostäderna i fabrik och transporterar dem i moduler till byggarbetsplatsen. Här gör till exempel de föreslagna ökade måtten i sovrum att transporter på väg försvåras, då de flesta redan idag transporterar med maximal tillåten bredd. För de industriella byggarna kan konsekvenserna av de föreslagna ändringarna liknas vid vad ett krav på exempelvis minskad hjulaxelbredd skulle leda till för Volvo – slutprodukt såväl som produktionslina behöver göras om från grunden.

Sammanfattningsvis riskerar de föreslagna ändringarna att minska den ekonomiska tillgängligheten för de grupper som är i störst behov av en bostad. Sveriges Bygginstrumenter utgår från att detta inte är ett medvetet vägval av SIS/TK 598/AG 02, utan ett olycksfall i arbetet som fortfarande är möjligt att rätta till.

Det är även värt att påpeka att de föreslagna ändringarna leder i rakt motsatt riktning mot de hållbarhetstankar som i allt större grad genomsyrar byggsektorn. Varje kvadratmeter ökad boendeyta och varje kubikmeter ökad byggvolym medför motsvarande ökning av resursförbrukning i en tid när klimatpåverkan och energihushållning är i fokus.

En förändring av ett annat slag är att man i ftSS 91 42 21 valt att ta in exempel på planlösningar, och därmed integrera den nuvarande SS 91 42 22 i ftSS 91 42 21. BBR refererar i vissa allmänna råd endast till SS 91 42 21, inte till SS 91 42 22. Att ta in exempel på planlösningar i SS 91 42 21 innebär att dessa i praktiken får en ökad status och kan komma att betraktas som en del av BBR:s allmänna råd. Detta vore olyckligt då det kan utgöra hinder för utveckling och innovation.

Slutligen vill Sveriges Bygginstrumenter lyfta fram att i många av de detaljplaner som är antagna eller under utveckling vill kommunerna reglera möjligheterna att bebygga genom att upprätta snäva byggrätter. Dessa är ofta anpassade till optimalt utformade bostäder enligt nu gällande regelverk. Då de föreslagna ändringarna i ftSS 91 42 21 påverkar bostädernas utformning kan konsekvenserna bli att planerade byggprojekt läggs ned, att det krävs en ny tidskrävande detaljplaneprocess eller att bostäderna byggs, men med en sämre boendekvalitet än vad som annars hade varit möjligt.

3) Sammanfattande kommentar

Med hänvisning till ovanstående synpunkter avstyrker Sveriges Byggindustrier det föreliggande förslaget till SS 91 42 21 i dess helhet.

Då SS 91 42 21 har mycket stor betydelse för det svenska bostadsbyggandet föreslår Sveriges Byggindustrier att det föreliggande förslaget till SS 91 42 21 dras tillbaka och att SIS/TK 598/AG 02 ges i uppdrag att återkomma med ett nytt förslag till reviderad SS 91 42 21.

För det fortsatta kommittéarbetet förutsätter Sveriges Byggindustrier att SIS tar ansvar för att kommittén får en sammansättning som bättre speglar de intressentgrupper som berörs av de frågor som standarden behandlar samt att kommittén har den kompetens och de resurser som krävs för att godtagbara konsekvensanalyser av ändringsförslagen ska kunna genomföras.

Sveriges Byggindustrier förutsätter även att ett nytt remissförfarande genomförs när ett nytt förslag till reviderad SS 91 42 21 föreligger, och att man i denna remiss bifogar dokumenterade motiveringar till ändringsförslagen samt analyser av ändringsförslagets konsekvenser.

Frågor med anledning av detta remissvar kan ställas till Anna Broman, bostadspolitisk expert, 072-708 58 62 alt anna.broman@sverigesbyggindustrier.se

SVERIGES BYGGINDUSTRIER

Catharina Elmsäter-Svärd
Verkställande direktör